

Autorité de protection des données
Gegevensbeschermingsautoriteit

Advies nr. 22/2021 van 25 februari 2021

Betreft: Adviesaanvraag over een voorontwerp van decreet tot wijziging van de decreten van 12 april 2001 betreffende de organisatie van de gewestelijke elektriciteitsmarkt en van 19 januari 2017 betreffende de tariefmethodologie die van toepassing is op gas- en elektriciteitsdistributienetbeheerders (CO-A-2021-011)

De Gegevensbeschermingsautoriteit (hierna "de Autoriteit");

Gelet op de wet van 3 december 2017 *tot oprichting van de Gegevensbeschermingsautoriteit*, met name de artikelen 23 en 26 (hierna "WOG");

Gelet op Verordening (EU) 2016/679 *van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van Richtlijn 95/46/EG* (hierna "AVG");

Gelet op de wet van 30 juli 2018 *betreffende de bescherming van natuurlijke personen met betrekking tot de verwerking van persoonsgegevens* (hierna "WVG");

Gelet op de adviesaanvraag van de Vice-voorzitter van de Waalse regering, Minister van Klimaat, Energie en Mobiliteit, de heer Philippe Henry, ontvangen op 12 januari 2021;

Gelet op het verslag van mevrouw Alexandra Jaspar, Directeur van het Kenniscentrum van de Gegevensbeschermingsautoriteit ;

Brengt op 25 februari 2021 het volgende advies uit:

I. ONDERWERP EN CONTEXT VAN DE ADVIESAANVRAAG

1. De Vice-Voorzitter van de Waalse Regering en Minister van Klimaat, Energie en Mobiliteit, de heer Philippe Henry (hierna "de aanvrager") verzocht de Autoriteit op 12 januari 2021 advies uit te brengen over een voorontwerp van decreet tot wijziging van de decreten van 12 april 2001 betreffende de organisatie van de gewestelijke elektriciteitsmarkt en van 19 januari 2017 betreffende de tariefmethodologie die van toepassing is op gas- en elektriciteitsdistributienetbeheerders (hierna "het ontwerp").
2. Volgens de toelichting beoogt het ontwerp met name¹ de omzetting in de Waalse rechtsorde van twee richtlijnen die deel uitmaken van een Europees wetgevingspakket met de naam "Schone energie voor alle Europeanen", dat ten doel heeft de marktregels aan te passen om rekening te houden met de noodzaak om over te schakelen van een gecentraliseerde naar een gedecentraliseerde productie van elektriciteit uit hernieuwbare bronnen, teneinde het energiesysteem koolstofvrij te maken en te werken aan de totstandbrenging van een Energie-unie².
3. Deze decentralisatie gaat gepaard met een wijziging van het regelgevingskader ten aanzien van de marktdeelnemers en met name ten aanzien van de gegevensbescherming, de energiegemeenschappen en het eigen verbruik. Bovendien impliceert de optimalisering van de methoden voor energieproductie en -verbruik, in de geest van de Europese wetgever, de ontwikkeling van digitale technologie.
4. Bij de indiening van het verzoek om advies over het project preciseerde de gedelegeerde ambtenaar dat de bepalingen waarover het advies wordt gevraagd, enerzijds betrekking hebben op de voorwaarden voor collectief eigen verbruik (artikel 44 van het ontwerp) en anderzijds op de vergunningsprocedure voor eigen verbruik door een energiegemeenschap en het desbetreffende technisch advies (artikel 50 van het ontwerp). Deze artikelen luiden als volgt (vrije vertaling):

¹ De toelichting voegt hieraan toe dat het ontwerp bovendien ertoe strekt bepaalde wijzigingen te integreren uit het verslag van de CWaPE over goed bestuur, de compensatie van de eindafnemer in geval van een langdurige onderbreking van meer dan 6 uur en de herziening van de beroepsprocedure voor het Marktenhof.

² Het betreft de richtlijnen:

- (EU) 2019/944 van 11 december 2018 ter bevordering van het gebruik van energie uit hernieuwbare bronnen (herschikking) (PbEU, L 328, 21 december 2018);

- en (EU) 2019/944 van 5 juni 2019 betreffende gemeenschappelijke regels voor de interne markt en tot wijziging van Richtlijn 2012/27/EU (PbEU, L 158, 14 juni 2019).

Art. 44. *In dezelfde afdeling 1, ingevoegd in artikel 41, wordt een artikel 35 nonies ingevoegd, dat als volgt luidt:*

« Art. 35 nonies

§ 1. *Collectief eigen verbruik is onderworpen aan de volgende voorwaarden:*

1° actieve afnemers die gezamenlijk optreden, die zich bevinden in hetzelfde gebouw of er gevestigd zijn ;

2° indien van toepassing, de actieve afnemer is uitgerust met een communicerende meter of een meter op afstand die per kwartier de dubbele stroom afleest, zodat bekend is en kan worden gecontroleerd dat gedurende hetzelfde kwartier :

a) de hoeveelheid elektriciteit die collectief wordt verbruikt, mag niet groter zijn dan de totale elektriciteitsproductie, inclusief elektriciteit uit een opslagfaciliteit, en het totale elektriciteitsverbruik, inclusief elektriciteit gebruikt om een opslagfaciliteit te laden ;

b) de hoeveelheid elektriciteit die aan elke deelnemer wordt toegewezen volgens de verdeelsleutels die zijn vastgelegd in de in 6° bedoelde overeenkomst, mag zijn werkelijke verbruik niet overschrijden.

(...)

(5) uit de actieve afnemers wordt een vertegenwoordiger aangewezen die collectief optreedt om met name de volgende opdrachten uit te voeren:

a) het enige aanspreekpunt zijn voor alle uitwisselingen met de netbeheerder waarop het gebouw is aangesloten

b) de persoon zijn die verantwoordelijk is voor het factureren en doorberekenen van netwerkkosten, belastingen, toeslagen en andere toepasselijke gereguleerde kosten.

6° tussen de betrokken actieve afnemers wordt een overeenkomst opgesteld die minstens de volgende elementen bevat :

a) de rechten en plichten van elke actieve afnemer, in het bijzonder met betrekking tot de persoonlijke levenssfeer en de uitwisseling en bescherming van persoonsgegevens, hun verantwoordelijkheden, met name ten aanzien van de regels voor gedeeld gebruik, met inbegrip van de verdeelsleutel en, in voorkomend geval, de facturering van de collectief eigen verbruikte elektriciteit ;

(...)

e) een procedure voor de aanwijzing van de vertegenwoordiger bij de betrokken netbeheerder en de betrokken leveranciers ;

f) de nadere regels over het bijwerken van de overeenkomst ;

g) in voorkomend geval, het beheer van de toegekende groenestroomcertificaten.

De regering kan aanvullen of specificeren welke elementen in de conventie moeten worden opgenomen.

(...)

§5. collectief eigen verbruik moet door de aangewezen vertegenwoordiger ten minste twee maanden voor de aanvang van de activiteit worden gemeld aan de netbeheerder waarop het gebouw is aangesloten. De kennisgeving geschiedt overeenkomstig het standaardformulier dat door de CWaPE in overleg met de netbeheerders is opgesteld.

Het formulier wordt gepubliceerd op de websites van de CWaPE en van de netbeheerders.

Elke actieve afnemer zendt, eventueel door tussenkomst van de vertegenwoordiger van de eigen verbruik collectief, het formulier ter informatie aan zijn leverancier.

De Regering bepaalt de voorwaarden voor de hernieuwing van de in lid 1 bedoelde kennisgeving, met name in geval van wijziging van de geïnstalleerde capaciteit, de toetreding of de uittreding van leden of een wijziging van de verdeelsleutel voor collectief verbruikte elektriciteit.

(...). »

Art. 50. *In dezelfde afdeling 2, ingevoegd in artikel 46, wordt een artikel 35 quaterdecies ingevoegd, luidende :*

« Artikel 35 quaterdecies

§ 1. Het eigen verbruik van de door een energiegemeenschap geproduceerde energie is onderworpen aan de toekenning van een door de CWaPE afgeleverde vergunning, op voorwaarde dat de bij of krachtens een decreet bepaalde voorwaarden worden nageleefd en na technisch advies van de betrokken netbeheerder(s), met name wat betreft de impact van de toekomstige gemeenschap op hun netten.

(...)

De vergunningsaanvraag omvat of gaat vergezeld van met name de volgende documenten en informatie :

1° de statuten van de energiegemeenschap of, bij gebrek daarvan, de ontwerpstatuten ;

2° de overeenkomst tussen de energiegemeenschap en haar leden en aandeelhouders of, bij gebreke daarvan, een ontwerpovereenkomst;

3° de kenmerken en capaciteit van de elektriciteitsopwekkingsfaciliteit of -faciliteiten die eigendom zijn van de gemeenschap, alsmede de datum van hun huidige of geschatte ingebruikneming;

4° de bijgewerkte lijst van leden en aandeelhouders ;

5° voor een hernieuwbare energiegemeenschap, de precieze afbakening van de lokale perimeter waarbinnen zij haar activiteiten wenst uit te oefenen;

6° het technisch advies van de betrokken netbeheerder(s).

§2 Na advies van de CWaPE stelt de Regering de nadere regels vast voor de procedure voor het verlenen, het afzien, het herzien en het intrekken van de vergunning, met inbegrip van de termijnen en de wijze van mededeling en, in voorkomend geval, de vergoeding die voor het onderzoek van de vergunningsaanvraag moet worden betaald. De procedure en de vergoeding kunnen met name worden gedifferentieerd op basis van het type energiegemeenschap of de hoedanigheid van de deelnemers.

De CWaPE deelt haar besluit mee aan de energiegemeenschap en aan de betrokken netbeheerders.

§3 Na overleg met de CWaPE bepaalt de regering de soorten wijzigingen die aan de CWaPE en de betrokken netbeheerders moeten worden gemeld, en de termijn voor de melding.

§4. De CWaPE en de netbeheerder zijn verantwoordelijk voor de verwerking van de persoonsgegevens die worden verstrekt in het kader van de verlening, de herziening of de intrekking van de vergunningen, en

alleen de personen die verantwoordelijk zijn voor aangelegenheden die verband houden met de verzamelde gegevens, hebben toegang tot die gegevens.

De CWaPE kan deze gegevens gebruiken voor:

- 1° een aanvraag voor een vergunning, herziening, afzien of intrekking te analyseren, te behandelen en daarover uitspraak te doen;
- 2° de ontwikkeling van de energiegemeenschappen te volgen en te controleren of zij de verplichtingen naleven die hen door of krachtens dit decreet worden opgelegd;
- 3° elke wettelijke of reglementaire opdracht uit te voeren die hem wordt toevertrouwd.

De persoonsgegevens die worden verwerkt in verband met het verlenen, herzien, afzien en intrekken van vergunningen worden door de CWaPE bewaard gedurende de looptijd van de energiegemeenschap. Gegevens met betrekking tot leden die een energiegemeenschap hebben verlaten, worden gewist vanaf de datum van kennisgeving van hun vertrek.

De netbeheerder heeft toegang tot de in lid 1 bedoelde gegevens met het oog op de analyse van de vergunningsaanvragen en, in voorkomend geval, de herziening van de energiegemeenschappen en met het oog op het voorstellen van een technisch advies aan de CWaPE.

De persoonsgegevens die worden verwerkt in het kader van het advies over de vergunnings- of herzieningsaanvraag van de energiegemeenschap worden door de netbeheerder bewaard totdat alle mogelijke rechtsmiddelen tegen het besluit van de CWaPE zijn uitgeput.

§5. De deelnemers aan de energiegemeenschap worden voorafgaand aan de verwerking van de verstrekte gegevens door de CWaPE en de netbeheerder op de hoogte gebracht van:

- 1° de welbepaalde doeleinden van de verwerking;
- 2° de duur van de verwerking en de bewaring van de gegevens;
- 3° de verantwoordelijke voor de gegevensverwerking;
- 4° de toepasselijke procedure voor het uitoefenen van het recht op toegang en rectificatie van de gegevens, met inbegrip van de contactgegevens van de bevoegde dienst hiervoor. »

II. ONDERZOEK VAN DE ADVIESAANVRAAG

1. Communicerende meters

- 5. De bepalingen betreffende de "communicerende" meters³ waren reeds opgenomen in het decreet van 12 april 2001 (hierna het "elektriciteitsdecreet" genoemd) en worden - zoals in de toelichting is vermeld - alleen in het kader van dit ontwerp aangepast⁴. Richtlijn (EU) 2019/944 van 5 juni 2019, die het

³ Dit is de terminologie die in het ontwerp wordt gebruikt.

⁴ De Autoriteit heeft reeds advies uitgebracht over het ontwerpdecreet tot invoering van deze meters in het Waalse Gewest,

ontwerp wil omzetten⁵, benadrukt met klem de noodzaak voor de lidstaten om bijzondere aandacht te besteden aan de beveiliging en de bescherming van persoonsgegevens bij de omzetting van de bepalingen (en in het bijzonder deze met betrekking tot slimme meters)⁶. De Autoriteit begrijpt dat de

zie, de adviezen 23/2018 van 21 maart 2018 (<https://www.gegevensbeschermingsautoriteit.be/publications/advies-nr.-23-2018.pdf>) en 44/2019 van 6 februari 2019 (<https://www.gegevensbeschermingsautoriteit.be/publications/advies-nr.-44-2019.pdf>); zie ook de aanbeveling nr. 04/2011 over de na te leven beginselen bij smart grids en slimme meters (<https://www.gegevensbeschermingsautoriteit.be/publications/aanbeveling-nr.-04-2011.pdf>) alsook de adviezen van de Groep 29 (https://ec.europa.eu/justice/article-29/documentation/opinion-recommendation/files/2011/wp183_en.pdf) en het ECGB (https://edps.europa.eu/sites/edp/files/publication/12-06-08_smart_metering_fr.pdf).

⁵ En die de Richtlijn 2012/27/EU van 25 oktober 2012 inzake energie-efficiëntie wijzigt, de Richtlijnen 2009/125/EG en 2010/30/EU wijzigt en de Richtlijnen 2004/8/EG en 2006/32/EG intrekt (die, ter herinnering, bepaalt dat "wanneer en voor zover de lidstaten intelligente meetsystemen en slimme meters voor aardgas en/of elektriciteit invoeren; zij de veiligheid van slimme meters en datacommunicatie en de bescherming van de privacy van de eindgebruikers, overeenkomstig de EU-wetgeving inzake gegevensbescherming en privacy waarborgen (...),")

⁶ Overweging 57: "In de lidstaten zijn, of worden momenteel, verschillende modellen voor het beheer van gegevens ontwikkeld in verband met de invoering van slimme-metersystemen." Onafhankelijk van het gegevensbeheermodel is het belangrijk dat lidstaten transparante regels instellen voor de toegang tot gegevens onder niet-discriminerende voorwaarden, en het hoogste niveau van cyberbeveiliging en gegevensbescherming garanderen, alsmede de onpartijdigheid van de entiteiten die gegevens verwerken. ».

Overweging 94: "Deze richtlijn eerbiedigt de grondrechten en neemt de beginselen in acht die in het Handvest zijn erkend. Deze richtlijn moet bijgevolg worden uitgelegd en toegepast in overeenstemming met deze rechten en beginselen, met name het recht op bescherming van persoonsgegevens dat door artikel 8 van het Handvest wordt gewaarborgd. Het is van essentieel belang dat elke verwerking van persoonsgegevens uit hoofde van deze richtlijn in overeenstemming is met verordening (EU) 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad ».

Artikel 2.27: "beste beschikbare technieken in de context van gegevensbescherming en -beveiliging in een omgeving van slimme-metersystemen, de meest doeltreffende, geavanceerde en praktisch bruikbare technieken, waarmee in principe de basis wordt gelegd voor de naleving van de gegevensbeschermingsvoorschriften van de Unie ».

Artikel 19.1: "Teneinde energie-efficiëntie te bevorderen en eindafnemers meer zeggenschap te geven, bevelen de lidstaten, of indien de lidstaat dat heeft bepaald, de regulerende instanties ten sterkste aan dat elektriciteitsbedrijven en andere marktdeelnemers het gebruik van elektriciteit optimaliseren, onder meer door het aanbieden van diensten op het gebied van energiebeheer, door het ontwikkelen van innovatieve prijsformules, en door de invoering van interoperabele slimme-metersystemen, met name met energiebeheersystemen voor de consument en met slimme netwerken (smart grids), overeenkomstig de gegevensbeschermingsregels van de Unie ».

Artikel 20: "Wanneer de invoering van slimme-metersystemen positief worden beoordeeld als uitkomst van een kostenbatenanalyse als bedoeld in artikel 19, lid 2, of systematisch worden ingevoerd na 4 juli 2019, voeren de lidstaten slimme-metersystemen in overeenkomstig de Europese normen, bijlage II, en overeenkomstig de volgende vereisten:

- a) de slimme-metersystemen meten het feitelijke elektriciteitsverbruik nauwkeurig en zijn in staat de eindafnemers informatie over het werkelijke tijdstip van het verbruik te verschaffen. Gevalideerde gegevens over eerder verbruik moeten op verzoek op beveiligde wijze en zonder extra kosten gemakkelijk beschikbaar worden gemaakt en worden gevisualiseerd. Niet-gevalideerde gegevens over het verbruik in bijna-realtime worden eveneens op beveiligde wijze en zonder extra kosten gemakkelijk beschikbaar gemaakt voor de eindafnemers, door middel van een gestandaardiseerde interface of door toegang op afstand, ter ondersteuning van geautomatiseerde energie-efficiëntieprogramma's, vraagrespons en andere diensten;
- b) de beveiliging van slimme-metersystemen en datacommunicatie voldoet de relevante beveiligingsregels van de Unie, waarbij terdege rekening wordt gehouden met de beste beschikbare technieken om te zorgen voor het hoogste niveau van bescherming van de cyberveiligheid en rekening houdend met de kosten en het evenredigheidsbeginsel;
- c) de persoonlijke levenssfeer van eindafnemers en de bescherming van hun gegevens voldoen aan de relevante regels van de Unie inzake gegevensbescherming en persoonlijke levenssfeer;
- d) (...)
- e) op verzoek van de eindafnemer worden hem de gegevens betreffende de elektriciteit die in het net wordt ingevoerd en de gegevens omtrent hun elektriciteitsverbruik ter beschikking gesteld, overeenkomstig de op grond van artikel 24 vastgestelde uitvoeringshandeling, door middel van een gestandaardiseerde communicatie-interface of door toegang op afstand, of aan een derde partij die namens hem optreedt, in een gemakkelijk te begrijpen formaat, waardoor zij aanbiedingen kunnen vergelijken op basis van gelijke basis;
- f) de eindafnemer krijgt passend advies en informatie voorafgaand aan of op het moment dat de slimme meters worden geïnstalleerd, met name over hun volle potentieel ten aanzien van het meterstandbeheer en de monitoring van het energieverbruik, en over de verzameling en verwerking van persoonsgegevens overeenkomstig de geldende gegevensbeschermingsvoorschriften van de Unie;
- g) (...)

Voor de toepassing van de eerste alinea, onder e), worden eindafnemers in de gelegenheid gesteld hun meetgegevens op te zoeken of zonder extra kosten door te sturen naar derden en in overeenstemming met hun bij de gegevensbeschermingsregels van de Unie verleende recht op gegevensoverdraagbaarheid ».

communicerende meters die in het kader van het ontwerp worden beoogd, dezelfde kenmerken en werkingsregelingen hebben als deze die de Autoriteit heeft goedgekeurd in haar Advies 23/2018⁷ en ze beperkt zich er derhalve toe de aandacht van de aanvrager te vestigen op de risico's die inherent zijn aan de verwerking van persoonsgegevens via dergelijke meters en na te gaan of de aanpassingen aan de bepalingen van de AVG toereikend zijn.

Inmenging in de rechten en vrijheden van de betrokkenen

6. De reden waarom in de richtlijn zo wordt aangedrongen op gegevensbescherming, is dat het op basis van de door slimme meters verwerkte gegevens mogelijk is vakantieperiodes en religieuze praktijken van bewoners af te leiden, het gebruik van huishoudelijke apparaten (en dus huishoudelijk gedrag dat de identificatie van leden van het huishouden mogelijk kan maken) te detecteren.⁸ De Autoriteit zal hierna terugkomen op de frequentie van de gegevensverzameling, maar merkt op dat door aan de *actieve afnemer* - d.w.z. in sommige gevallen een natuurlijke persoon⁹ die collectief wil handelen in het kader van eigen verbruik- de plaatsing van een "*communicerende meter of het op afstand uitlezen van de dubbele stroom om het kwartier*" - op te leggen, de gegevensverwerking als bedoeld in artikel 44¹⁰ een aanzienlijke inmenging in de rechten en vrijheden van de betrokkenen inhoudt.

Artikel 34: "*Taken van distributiesysteembeheerders met betrekking tot gegevensbeheer:*

De lidstaten zorgen ervoor dat alle in aanmerking komende partijen onder duidelijke en gelijke voorwaarden niet-discriminerende toegang tot gegevens hebben, in overeenstemming met de desbetreffende gegevensbeschermingsregels ».

Artikel 40.1.m): "*Elke transmissiesysteembeheerder heeft de volgende verantwoordelijkheden: (...) gegevensbeheer, met inbegrip van de ontwikkeling van systemen voor gegevensbeheer, cyberbeveiliging en gegevensbescherming, met inachtneming van de toepasselijke regels en onverminderd de bevoegdheden van andere instanties ».*

⁷ *Op. cit.*

⁸ Zie in die zin het verslag van 2019 van de eenheid Informatietechnologiebeleid van de Europese Toezichthouder voor gegevensbescherming (EDPS) en de aangehaalde referenties (https://edps.europa.eu/data-protection/our-work/publications/techdispatch/techdispatch-2-smart-meters-smart-homes_en); in het aangehaalde verslag wordt ook melding gemaakt van een risico van profilering en het gebruik van deze profielen voor marketing- of bewakingsdoeleinden.

⁹ Zie artikel 3 van het ontwerp tot wijziging van artikel 2 van het decreet van 2001.

¹⁰ Dezelfde opmerking geldt voor artikel 43 van het ontwerp waarvan *infra* sprake.

Verwerkingsverantwoordelijke

7. Artikel 35 *septies*, lid 2, van het elektriciteitsdecreet¹¹ wordt door het ontwerp niet gewijzigd. De formulering ervan impliceert echter dat de aangewezen verwerkingsverantwoordelijke alleen verantwoordelijk is voor de gegevens waartoe hij toegang heeft. Om elke onduidelijkheid te vermijden over de identiteit van de persoon of entiteit die als verwerkingsverantwoordelijke moet worden beschouwd en aldus de uitoefening van de in de artikelen 12 tot en met 22 van de AVG uiteengezette rechten van de betrokkene te vergemakkelijken, verzoekt de Autoriteit de aanvrager om in zijn ontwerpbesluit voor elke nieuwe regeling van gegevensverwerking expliciet aan te geven wie als verwerkingsverantwoordelijke dient te worden beschouwd. De Autoriteit wil er nogmaals op wijzen dat de aanwijzing van de verwerkingsverantwoordelijken passend moet zijn in het licht van de feitelijke omstandigheden¹². Het is noodzakelijk om voor elke verwerking van persoonsgegevens te controleren wie het doeleinde bepaalt van de verwerking alsook de middelen om dit doeleinde te realiseren.

8. Dezelfde verduidelijking is nodig in artikel 35 *quiquies*, lid 2, van het elektriciteitsdecreet¹³, waarin wordt verwezen naar de "*eigendom*" van de gegevens, waaraan artikel 39, 1°, van het ontwerp toevoegt (vrije vertaling): "*de gebruiker kan op verzoek kosteloos en ten minste per factureringsperiode alle gegevens ontvangen die betrekking hebben op de uitoefening van zijn flexibiliteit*". Het begrip "*eigendom*" verwijst immers naar de kwalificatie van eigendom naar burgerlijk recht¹⁴, hetgeen (ten onrechte) zou kunnen impliceren dat men zou kunnen beschikken over het grondrecht op gegevensbescherming¹⁵. De Autoriteit beveelt aan te verwijzen naar "*de toegang van de betrokkene tot de hem betreffende persoonsgegevens*" en de verwerkingsverantwoordelijke aan te wijzen bij wie die toegang kan worden gevraagd.

Rechtsgrondslag - toestemming

¹¹ Luidend als volgt : "De beheerder van het distributienet is de verantwoordelijke voor de verwerking van de persoonsgegevens die zij verzamelen en die afkomstig zijn van de slimme meter ».

¹² Zowel de Werkgroep 29 – voorganger van de EDPB – als de Autoriteit hebben benadrukt dat het concept verwerkingsverantwoordelijke vanuit een feitelijk perspectief moet worden benaderd. Zie: Werkgroep 29, Advies 1/2010 over de begrippen "verantwoordelijke voor de verwerking" en "verwerker", 16 februari 2010, blz. 9 (https://ec.europa.eu/justice/article-29/documentation/opinion-recommendation/files/2010/wp169_en.pdf) en Gegevensbeschermingsautoriteit, *Overzicht van de begrippen verwerkingsverantwoordelijke/verwerker in het licht van de Verordening (EU) nr. 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens (AVG) en enkele specifieke toepassingen voor vrije beroepen* zoals advocaten, blz.1 (https://www.gegevensbeschermingsautoriteit.be/sites/privacycommission/files/documents/Begrippen_VW_OA.pdf).

¹³ Luidend als volgt : « *Elke netgebruiker is eigenaar van zijn verbruiks- en injectiegegevens en kan deze gegevens met vrije en uitdrukkelijke toestemming toegankelijk maken voor de leverancier van flexibiliteitsdiensten van zijn keuze* ».

¹⁴ En zou dus betekenen dat het gaat om de zogenaamde eigendommen "in de handel".

¹⁵ Gewaarborgd door artikel 8 van het Handvest van de grondrechten ; zie in die zin de EDPB-richtsnoeren 2/2019 van 8 oktober 2019 betreffende de verwerking van persoonsgegevens op grond van artikel 6, 1. b), van de AVG, punt 54 (https://edpb.europa.eu/sites/edpb/files/files/file1/edpb_guidelines-art_6-1-b-adopted_after_public_consultation_en.pdf)

9. De Autoriteit staat positief tegenover de erkenning van de mogelijkheid¹⁶ voor elke eindgebruiker om de installatie van een communicerende meter of de activering van de communicerende functie te weigeren¹⁷. Niettemin kan de Autoriteit op basis van de daaropvolgende artikelen niet met zekerheid bepalen of deze weigeringsmogelijkheid, ingegeven door de wens van de regering om de individuele betrokkenheid van de consument bij de energietransitie te versterken¹⁸, de actieve afnemer al dan niet verbiedt zich te verbinden aan een activiteit van eigenverbruik.
10. Het antwoord op deze vraag is van fundamenteel belang, want indien zij bevestigend zou worden beantwoord, zou de eindverbruiker die deze activiteit wenst uit te oefenen, in feite niet de mogelijkheid hebben om de verwerking van zijn gegevens via een communicerende meter te weigeren. De Autoriteit wijst erop dat als de toestemming wordt gebruikt als grond voor de rechtmatigheid van verwerkingen, de toestemming van de betrokkenen vrij, geïnformeerd, specifiek en ondubbelzinnig moet zijn verkregen, zoals bedoeld in overweging 32 van de AVG¹⁹. Om elke verwarring te vermijden, verzoekt de Autoriteit de aanvrager om de gevolgen van een weigering van plaatsing of activering in het ontwerpdecreet te verduidelijken.
11. Voorts merkt de Autoriteit op dat de verplichting om vanaf 2023 slimme meters te installeren en te activeren, nog steeds in artikel 35 van het elektriciteitsdecreet is opgenomen²⁰. Bijgevolg betwijfelt de Autoriteit de doeltreffendheid van deze "vrije keuze".

Het legaliteits-, finaliteits- en proportionaliteitsbeginsel

12. Artikel 43 van het ontwerp²¹ voorziet in de verplichting voor een actieve afnemer die collectief geproduceerde elektriciteit wenst te verbruiken of zelf geproduceerde elektriciteit wenst te verkopen (vrije vertaling) "*over een meter te beschikken die hem in staat stelt om voor elk kwartier de in het net geïnjecteerde en de aan het net onttrokken elektriciteit afzonderlijk te meten en die de informatie automatisch aan de netbeheerder meedeelt*". Verder moedigt artikel 34 van het ontwerp de leveranciers met een grote klantenportefeuille aan om hun afnemers een (vrije vertaling) "*elektriciteitscontract tegen dynamisch tarief*" aan te bieden »²². In de toelichting staat dat een dergelijk contract gekoppeld is aan de spotmarktprijzen voor elektriciteit en elk kwartier kan variëren.

¹⁶ Zoals uitgelegd in de Toelichting: "ter uitvoering van de regionale beleidsverklaring "

¹⁷ Zie artikel 35, 2° van het Ontwerp.

¹⁸ Regionale beleidsverklaring 2019-2024, p. 61 (https://www.wallonie.be/sites/default/files/2019-09/declaration_politique_regionale_2019-2024.pdf)

¹⁹ Voor meer informatie hierover verwijst de Autoriteit naar de Richtsnoeren inzake toestemming van de Europese Toezichthouder voor gegevensbescherming (vroeger "Groep artikel 29") van 4 mei 2020 (https://edpb.europa.eu/sites/edpb/files/files/file1/edpb_guidelines_202005_consent_nl.pdf)

²⁰ zie ook artikel 35 *octies* van het decreet dat wordt ingevoerd met artikel 43 van het ontwerp

²¹ Zoals hierboven vermeld, verwijst artikel 44 van het ontwerp eveneens naar dit soort meter.

²² Zoals bepaald in artikel 2, 15° van de richtlijn 2019/944.

13. Deze bepalingen maken het evenwel niet mogelijk de doeleinden van de gegevensverwerking²³ vast te stellen, en a fortiori niet de proportionaliteit van deze verwerking ten opzichte van de nagestreefde doeleinden. Artikel 5.1.c) van de AVG bepaalt dat persoonsgegevens toereikend, ter zake dienend en beperkt moeten zijn tot wat noodzakelijk is voor de beoogde doeleinden (principe van "minimale gegevensverwerking").
14. De Autoriteit herhaalt dat, in toepassing van artikel 22 van de Grondwet, samen gelezen met artikel 8 van het EVRM en artikel 6.3 van de AVG, een norm van wettelijke rangorde moet bepalen onder welke omstandigheden een gegevensverwerking is toegestaan. Overeenkomstig het legaliteitsbeginsel moet deze wetgevingsnorm dus in ieder geval de essentiële elementen van de verwerking vastleggen. Wanneer de verwerking van gegevens een bijzonder ernstige inmenging vormt op de rechten en vrijheden van de betrokkenen, zoals in het onderhavige geval²⁴, is het noodzakelijk dat de volgende essentiële elementen door de wetgever worden vastgesteld: (het)(de) precieze doeleinde(n)²⁵, waarvan bij lezing reeds kan worden afgeleid welke gegevensverwerkingsverrichtingen zullen worden ingevoerd voor de verwezenlijking ervan, de identiteit van de verwerkingsverantwoordelijke(n), het soort gegevens die noodzakelijk zijn voor de verwezenlijking van (dit) (deze) doeleinde(n), de bewaartermijn van de gegevens²⁶, de categorieën van betrokkenen van wie de gegevens zullen worden verwerkt, de ontvangers of categorieën van ontvangers aan wie de gegevens worden meegedeeld²⁷ en de omstandigheden waarin ze zullen worden meegedeeld, evenals de eventuele beperking van de verplichtingen en/of rechten vermeld in de artikelen 5, 12 tot en met 22 en 34 van de AVG.
15. De Autoriteit is van oordeel dat, gezien de grote inmenging die het gevolg is van de beoogde gegevensverwerking met een zo hoge verwerkingsfrequentie, het ontwerp moet worden gewijzigd om die frequentie te rechtvaardigen, idealiter door te voorzien in verschillende frequenties naar gelang van de categorieën betrokkenen (bijvoorbeeld volgens een nettoproductiedrempel).
16. Daarom is de Autoriteit van oordeel dat, tenzij een ongedifferentieerde frequentie te rechtvaardigen zou zijn (en dat is ook zo in het decreet, *quod non*), de frequentie van het verzamelen van gegevens uitdrukkelijk moet worden beperkt en beveelt zij aan het verzamelen te beperken tot 1x/uur voor producenten die niet als beroepsbeoefenaren kunnen worden gekwalificeerd.

²³ die, ter herinnering, welbepaald, uitdrukkelijk omschreven en gerechtvaardigd moeten zijn krachtens artikel 5.1.b) van de AVG.

²⁴ Zie *supra*.

²⁵ Lees bijvoorbeeld, Grondwettelijk Hof, Arrest nr. 29/2018 van 15 maart 2018, punt B.18, en Grondwettelijk Hof, Arrest nr. 44/2015 van 23 april 2015, punten B.36.1 e.v.

²⁶ Zie ook artikel 6.3. van de AVG.

²⁷ Het Grondwettelijk Hof heeft erkend dat "de wetgever (...) de bewaring van persoonsgegevens en de duur van die bewaring op een algemene wijze (vermocht) te regelen", Arrest nr. 29/2018 van 15 maart 2018, punt B.23.

17. De Autoriteit preciseert dat de vaststelling van deze limiet de verwerkingsverantwoordelijke niet ontslaat van de verplichting om het minimaliseringsbeginsel in acht te nemen²⁸. Integendeel, hij moet voor elke verwerking (verzameling, registratie, mededeling aan de leverancier, de beheerder of aan derden, enz.) aantonen dat de frequentie die aan de betrokkene wordt voorgesteld (of opgelegd) strikt noodzakelijk is met het oog op het nagestreefde doel (informatie aan de consument, netwerkbeveiliging, facturering, enz.)²⁹.

2. Collectief eigen verbruik (artikel 44 van het ontwerp)

18. Zoals in de toelichting wordt aangehaald, was het begrip "eigen verbruik" reeds in het elektriciteitsdecreet opgenomen³⁰.

Doeleinden

19. Het ontwerp voorziet in de aanwijzing van een vertegenwoordiger onder de actieve afnemers, die tot taak heeft als enig aanspreekpunt te fungeren voor alle uitwisselingen met de netbeheerder waarop het gebouw is aangesloten, en die verantwoordelijk is voor de facturering en de doorberekening van de geldende netwerktarieven, belastingen, toeslagen en andere gereguleerde kosten. De Autoriteit neemt er akte van.

Categorieën verwerkte gegevens

20. In haar advies 44/2019³¹ heeft de Autoriteit de aanvrager verzocht de categorieën persoonsgegevens te specificeren waartoe de beheerder toegang zal moeten hebben om zijn taak van vertegenwoordiger van de deelnemers uit te voeren, en de vertrouwelijkheidsverplichtingen van deze beheerder met betrekking tot de in het kader van de elektriciteitsfacturering verwerkte persoonsgegevens te specificeren. De Autoriteit herhaalt dit verzoek.

²⁸ Artikel 5.1.c) van de AVG bepaalt dat persoonsgegevens toereikend, ter zake dienend en beperkt moeten zijn tot wat noodzakelijk is voor de beoogde doeleinden (principe van "minimale gegevensverwerking").

²⁹ De Autoriteit verwijst voorts naar het advies van de EDPS van 8 juni 2012 betreffende de aanbeveling van de Commissie over de voorbereiding van de invoering van intelligente meetsystemen (https://edps.europa.eu/sites/edp/files/publication/12-06-08_smart_metering_fr.pdf), inzonderheid punt 52.

³⁰ Waarover de Autoriteit het advies 44/2019 uitbracht op 6 februari 2019 (<https://www.gegevensbeschermingsautoriteit.be/publications/advies-nr.-44-2019.pdf%20;>)

³¹ *Op. cit.*, punt 7.

Legaliteitsbeginsel

21. De auteurs van het ontwerp hebben waarschijnlijk aan dit verzoek willen voldoen door in artikel 44 van het ontwerp te voorzien in de verplichting om een overeenkomst tussen actieve afnemers te sluiten waarin onder meer de rechten en verplichtingen "*met betrekking tot de persoonlijke levenssfeer en de uitwisseling en bescherming van persoonsgegevens*" worden vastgesteld. De vermelding van de rechten van de betrokkenen in dit contract is weliswaar goed te keuren, maar wat de verplichtingen betreft, is deze aanpak niet gewenst, omdat het erop neerkomt dat de essentiële elementen van de verwerking bij contract worden vastgelegd.
22. De Autoriteit betreurt in eerste instantie het feit dat de Europese richtlijnen - hoewel zij betrekking hebben op gegevensbescherming - het bestaan vastleggen van een nieuwe speler die gegevens moet verwerken, terwijl het aan de lidstaten wordt overgelaten om de essentiële elementen van de verwerking vast te stellen.
23. Deze elementen kunnen echter niet aan de contractuele vrijheid worden overgelaten en het is aan de lidstaten en met name aan de wetgever om ze vast te stellen en passende garanties te bieden voor de fundamentele rechten en belangen van de betrokkene. De Autoriteit herhaalt nogmaals dat volgens artikel 22 van de Grondwet, samen gelezen met artikel 8 van het EVRM en artikel 6.3 van de AVG, het de wetgever is die moet bepalen onder welke omstandigheden een gegevensverwerking is toegestaan. Overeenkomstig het legaliteitsbeginsel moet deze wetgevingsnorm dus in ieder geval de essentiële elementen van de verwerking vastleggen. Wanneer de verwerking van gegevens een ernstige inmenging van de rechten en vrijheden van de betrokkenen vormt, zoals mogelijk het geval is wanneer het om energieverbruiksgegevens³² gaat, moeten de volgende essentiële elementen door de wetgever worden vastgesteld: (het)(de) precieze doeleinde(n)³³, waarvan bij lezing reeds kan worden afgeleid welke gegevensverwerkingsverrichtingen zullen worden ingevoerd voor de verwezenlijking ervan, de identiteit van de verwerkingsverantwoordelijke(n), het soort gegevens die noodzakelijk zijn voor de verwezenlijking van (dit) (deze) doeleinde(n), de bewaartermijn van de gegevens³⁴, de categorieën van betrokkenen van wie de gegevens zullen worden verwerkt, de ontvangers of categorieën van ontvangers aan wie de gegevens worden meegedeeld³⁵ en de omstandigheden waarin ze zullen worden meegedeeld, evenals de eventuele beperking van de verplichtingen en/of rechten vermeld in de artikelen 5, 12 tot en met 22 en 34 van de AVG.

³² Zie *supra*.

³³ Lees bijvoorbeeld, Grondwettelijk Hof, Arrest nr. 29/2018 van 15 maart 2018, punt B.18, en Grondwettelijk Hof, Arrest nr. 44/2015 van 23 april 2015, punten B.36.1 e.v.

³⁴ Zie ook artikel 6.3. van de AVG.

³⁵ Het Grondwettelijk Hof heeft erkend dat "de wetgever (...) de bewaring van persoonsgegevens en de duur van die bewaring op een algemene wijze (vermocht) te regelen", Arrest nr. 29/2018 van 15 maart 2018, punt B.23.

24. De Autoriteit stelt vast dat in casu het ontwerp de essentiële elementen niet vermeldt. Voor zover de vaststelling van deze essentiële elementen bij overeenkomst strijdig is met artikel 22 van de Grondwet, is de Autoriteit derhalve van mening dat artikel 44 van het ontwerp moet worden herzien.
25. De Autoriteit wijst er in alle opzichten op dat het anders zou zijn indien deze essentiële elementen door de wetgever zouden worden vastgesteld, maar dat de wetgever - omwille van de transparantie - ook de verplichting oplegt om deze essentiële elementen (die eerder door de Autoriteit zijn vastgesteld) in het contract op te nemen. Zo nodig zal de Autoriteit een wijziging van het ontwerp in die zin goedkeuren.
26. Artikel 49 van het ontwerp bevat een identieke bepaling ten aanzien van deelnemers aan een energiegemeenschap. De Autoriteit is van mening dat ook dit artikel moet worden herzien³⁶.
27. Deze twee artikelen voorzien in de mogelijkheid voor de Regering om de elementen aan te vullen of te specificeren die in de overeenkomst zullen worden opgenomen. De Autoriteit is van mening dat duidelijk moet worden gemaakt dat de Regering deze elementen alleen mag aanvullen indien de uitbreiding geen betrekking heeft op essentiële elementen van de verwerking van persoonsgegevens.

Het beginsel van minimale gegevensverwerking

28. Het artikel 45 van het ontwerp voegt een artikel 35decies, §2 toe in het Energiedecreet dat luidt als volgt (vrije vertaling) :

« De netbeheerders stellen de hoeveelheden collectief verbruikte en individueel onttrokken elektriciteit vast op basis van de productie- en verbruiksgegevens en de verdeelsleutels die zijn vastgelegd in de overeenkomst die actieve afnemers die collectief zelf verbruiken, bindt.

Zij verstrekken de vertegenwoordiger van het collectief eigen verbruik, de meetgegevens over de door de productie-installatie van het collectief eigen verbruik geproduceerde en geïnjecteerde elektriciteit en de door elk lid afzonderlijk onttrokken elektriciteit, alsmede de gegevens die nodig zijn voor de facturering daarvan. Zij verschaffen de respectieve leveranciers van de verschillende actieve afnemers de gegevens die nodig zijn voor de facturering ».

³⁶ In de onderhavige zaak betwijfelt de Autoriteit ook of het passend is een dergelijke overeenkomst te sluiten, aangezien de gemeenschap reeds is onderworpen aan statuten in overeenstemming met het nieuwe artikel 35 *tredecies* van het elektriciteitsdecreet. De Autoriteit dringt er echter op aan dat, indien het contract overbodig wordt geacht ten opzichte van de statuten, de essentiële elementen van elk van de verwerkingen door de wetgever moeten worden vastgesteld. Volledigheidshalve preciseert de Autoriteit dat zij, in *tegenstelling* tot de hierboven gedane aanbeveling inzake eigenverbruikcontracten, niet aanbeveelt om deze elementen in de statuten te herhalen. Gezien de omslachtigheid van een wetswijziging beveelt de Autoriteit namelijk de eenvoudige publicatie aan van een privacybeleid en de verwerking van persoonsgegevens (eventueel via de website van de gemeenschap).

29. De Autoriteit herhaalt dat artikel 5.1.c) van de AVG bepaalt dat persoonsgegevens toereikend, ter zake dienend en beperkt moeten zijn tot wat noodzakelijk is voor de beoogde doeleinden (principe van “minimale gegevensverwerking”). In het onderhavige geval is de Autoriteit niet in staat te bepalen of de granulariteit³⁷ van de verstrekte gegevens in verhouding staat tot het doel van de facturering. Artikel 45 van het ontwerp moet dus gewijzigd worden.

3. Vergunning en technisch advies met betrekking tot eigen verbruik door een energiegemeenschap (artikel 50)

Profilering

30. Bij artikel 50 van het ontwerp wordt in het elektriciteitsdecreet een artikel 35 *quaterdecies* ingevoegd, dat voorziet in de verwerking van persoonsgegevens in het kader van een aanvraag van een vergunning voor eigen verbruik door een energiegemeenschap. Deze bepaling komt in de plaats van artikel 42 *quinquies*, § 2, van het elektriciteitsdecreet, waarover de Autoriteit advies heeft kunnen uitbrengen³⁸.
31. De formulering van dit voormalige artikel 42 *quinquies* bracht de Autoriteit ertoe te verzoeken dat verduidelijkingen zouden worden aangebracht met betrekking tot het opstellen van profielen³⁹.
32. In de toelichting bij het huidige ontwerp wordt naar behoren rekening gehouden met de gevolgen voor het net van het risico van plaatselijke congestie dat inherent is aan het delen van energie op gemeenschapsniveau en in het ontwerp wordt verwezen naar de controle op de naleving van de voorwaarden die zijn vastgesteld bij of krachtens het decreet⁴⁰. De Autoriteit concludeert dat het ontwerp geen bepalingen lijkt te bevatten die aanleiding geven tot bezorgdheid over profilering, maar verzoekt de aanvrager zich te conformeren aan haar bovengenoemd advies, mocht dit het geval zijn.

³⁷ De proportionaliteit zal verschillend worden beoordeeld naargelang gebruik wordt gemaakt van productiegegevens, het verschil tussen geproduceerde en verbruikte energie, jaarlijkse verbruiksgegevens of verbruiksgegevens die vrijwel in real time beschikbaar zijn.

³⁸ Zie Advies 44/2019, *op. cit.*, punt 8.

³⁹ *Ibidem*, punten 8 en volgende.

⁴⁰ De Toelichting verduidelijkt dat het met name gaat over de nieuwe artikelen 35 *tredecies* en *quinquies* van het decreet.

Verwerkingsverantwoordelijke

33. Voor het overige merkt de Autoriteit op dat de essentiële elementen van de behandeling inderdaad in het ontwerpartikel zijn vervat. Wat echter de aanwijzing van de verwerkingsverantwoordelijke betreft, suggereert de formulering van het nieuwe artikel 35 *quaterdecies*, § 4, dat de regelgever en de netbeheerder samen verantwoordelijk zouden zijn voor de verwerking van deze gegevens. Om elke onduidelijkheid over de identiteit van de persoon of entiteit die als verwerkingsverantwoordelijke moet worden beschouwd te vermijden en zo de uitoefening van de rechten van de betrokkene, zoals vastgesteld in de artikelen 12 tot en met 22 van de AVG, te vergemakkelijken, verzoekt de Autoriteit de aanvrager om in het decreet voor elke gegevensverwerking uitdrukkelijk de entiteit aan te wijzen die als verwerkingsverantwoordelijke moet worden beschouwd. De Autoriteit wil van deze gelegenheid gebruik maken om er nogmaals op te wijzen dat de aanduiding van de verwerkingsverantwoordelijken passend moet zijn in het licht van de feitelijke omstandigheden⁴¹. De Autoriteit beveelt met name aan dat de netbeheerder uit de eerste alinea van dit lid wordt weggelaten en dat in de alinea over de toegang tot gegevens door de netbeheerder wordt gespecificeerd dat de netbeheerder daardoor de status van verantwoordelijke voor de verwerking van gegevens verkrijgt.

OM DIE REDENEN,

de Autoriteit

is van oordeel dat:

- de verwerkingsverantwoordelijke voor elke verwerking moet worden geïdentificeerd in de artikelen 35 *quinquies* en 35 *septies* van het elektriciteitsdecreet (punten 7 en 8);
- de verwijzing naar de eigendom van de gegevens moet worden weggelaten in artikel 35 *quinquies* van het elektriciteitsdecreet (punt 8) ;
- de gevolgen van een weigering van plaatsing of activering in het ontwerp worden verduidelijkt (punten 9 tot en met 11) ;
- de frequentie van de gegevensverzameling via een communicerende meter uitdrukkelijk moet worden beperkt en dat er een uitdrukkelijke beperking van de verzameling tot 1x/uur moet komen, althans voor producenten die niet als beroepsbeoefenaars kunnen worden gekwalificeerd (punten 12 t/m 17) ;

⁴¹ Zowel de Werkgroep 29 – voorganger van de EDPB – als de Autoriteit hebben benadrukt dat het concept verwerkingsverantwoordelijke vanuit een feitelijk perspectief moet worden benaderd. Zie: Werkgroep 29, Advies 1/2010 over de begrippen "verantwoordelijke voor de verwerking" en "verwerker", 16 februari 2010, blz. 9 (https://ec.europa.eu/justice/article-29/documentation/opinion-recommendation/files/2010/wp169_en.pdf) en Gegevensbeschermingsautoriteit, *Overzicht van de begrippen verwerkingsverantwoordelijke/verwerker in het licht van de Verordening (EU) nr. 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens (AVG) en enkele specifieke toepassingen voor vrije beroepen* zoals advocaten, blz.1 (https://www.gegevensbeschermingsautoriteit.be/sites/privacycommission/files/documents/Begrippen_VW_OA.pdf).

- de categorieën persoonsgegevens waartoe de beheerder toegang moet hebben om zijn taak als vertegenwoordiger van de deelnemers te kunnen vervullen, moeten worden gespecificeerd en er moet een vertrouwelijkheidsverplichting worden vastgelegd in artikel 44 van het ontwerp (punt 20) ;
- de artikelen 44 en 49 van het ontwerp moeten worden herzien om de essentiële elementen van de verwerking waarin zij voorzien, te bepalen; de bepaling van deze elementen bij overeenkomst moet worden weggelaten en de machtiging aan de regering moet persoonsgegevens uitsluiten (punten 21 tot en met 27) ;
- artikel 45 van het ontwerp anders moet worden geformuleerd, zodat de proportionaliteit van de verwerking kan worden beoordeeld in het licht van het nagestreefde doel (punt 29) ;
- de netbeheerder moet worden weggelaten uit de eerste alinea van het nieuwe artikel 35 *quaterdecies*, § 4, van het elektriciteitsdecreet (ingevoegd bij artikel 50 van het ontwerp) en in de alinea over de toegang tot gegevens door de beheerder moet worden gespecificeerd dat de beheerder daardoor de hoedanigheid van verantwoordelijke voor de verwerking verwerft (punt 33).

vestigt de aandacht van de aanvrager op het belang, wanneer een verwerking een belangrijke inmenging vormt in de rechten en vrijheden van de betrokkenen, de essentiële elementen van die verwerking wordt vastgesteld door de wetgever.

(get.) Alexandra Jaspar

Directeur van het Kenniscentrum